

NACRX001OXR6
prvotní identifikátor

Dne: 21.01.2015 Naše značka: NA- 3077-5/12-2014 Vyřizuje/tel.: Bartl / 974 847 469

Vaše značka:

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

MÍSTO: Pisa / Itálie

ÚČEL CESTY:

1. Navázání kontaktu s Ústavem chemie a průmyslové chemie Univerzity v Pise a konzultace problémů řešených v rámci výzkumných záměrů Národního archivu
2. Prohlídka Státního archivu v Pise se zaměřením na otázky preventivní konzervace

ÚČASTNÍCI CESTY: Ing. Hana Paulusová, Ing. Benjamin Bartl

ZPRÁVU PODÁVÁ: Ing. Hana Paulusová, Ing. Benjamin Bartl

NAVŠTÍVENÉ INSTITUCE:

1. Oddělení analytické chemie Ústavu chemie a průmyslové chemie (Dipartimento di Chimica e Chimica Industriale) Univerzity v Pise
2. Státní archiv v Pise (Archivio di Stato di Pisa)

TRVÁNÍ CESTY: 14. – 18. října 2014

DATUM VYHOTOVENÍ: 21. října 2014

SCHVALUJE: PhDr. Eva Drašarová, CSc., ředitelka Národního archivu

podepsáno elektronicky

TEXT ZPRÁVY ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

ČÁST VŠEOBECNÁ:

Účastníci pracovní cesty přicestovali do Pisy v odpoledních hodinách dne 14. října. Pro dopravu byl využit přímý letecký spoj Praha – Pisa. Ubytování bylo zajištěno v hotelu Helvetia, který se nachází v historické části města. Navštívené instituce se nacházely v docházkové vzdálenosti od hotelu, pro přesuny na větší vzdálenosti, například na letiště, byly využity prostředky městské hromadné dopravy. Pracovní cesta byla původně plánována jako dvoudenní, z důvodu naplnění zpátečních letů však byla nakonec zorganizována jako třídní a ukončena až 18. října. Cesta se obešla bez vážnějších problémů.

ČÁST ODBORNÁ:

15. 10.

Návštěva Ústavu chemie a průmyslové chemie Univerzity v Pise (Dipartimento di Chimica e Chimica Industriale, <http://www.dcci.unipi.it>) byla naplánována na následující den po příjezdu, tedy na 15. října. Jejím účelem bylo především navázání kontaktu s tamějšími pracovníky, kteří se dlouhodobě specializují na analýzu materiálů objektů kulturního dědictví, a konzultace vybraných problémů řešených v rámci výzkumných záměrů Národního archivu.

Ústav chemie a průmyslové chemie v těchto měsících přesouvá své vybavení a výuku ze staré budovy v ulici Risorgimento 35 (Obr. 1) do nových prostor vybudovaných na okraji města. Jako jeden z hlavních důvodů stěhování byla uvedena kontaminace původní budovy chemickými látkami. Nevyhovující je ovšem také její statika, což je ostatně problém mnoha staveb v Pise. Nové prostory v ulici Giuseppe Moruzzi 3 (Obr. 2) odpovídají nejen bezpečnostním požadavkům, ale také současným představám moderního výzkumu a vzdělávání. K dispozici je řada pokročilých analytických přístrojů (Obr. 3), další jsou k dispozici ve spolupracujících laboratořích. Některé z nich jsou přenosné, což umožňuje jejich použití při technologickém průzkumu nemobilních objektů, jako jsou nástěnné malby, stavební památky a podobně. Pracoviště je personálně a zájmově propojeno s Institutem pro konzervaci a zhodnocení kulturního dědictví (Istituto per la conservazione e valorizzazione dei beni culturali, <http://www.icvbc.cnr.it>).

Během návštěvy se nám věnovaly prof. Maria Perla Colombini, vedoucí oddělení analytické chemie tohoto ústavu, a její spolupracovnice Erika Ribechini a Ilaria Degano. Všechny byly ochotné sdílet své zkušenosti a konzultace byly proto velmi přínosné. Týkaly se zejména možnosti využití analytických technik pro studium složení a degradace železozalového inkoustu, detailů analytických postupů využívaných při studiu složení degradace vosků a pryskyřic a současného stavu poznání, co se týká použitelnosti poly-2-ethyl-2-oxazolinu (Aquazolu) v restaurátorské praxi. Bylo získáno také několik cenných publikací, vztahujících se k uvedeným tématům.

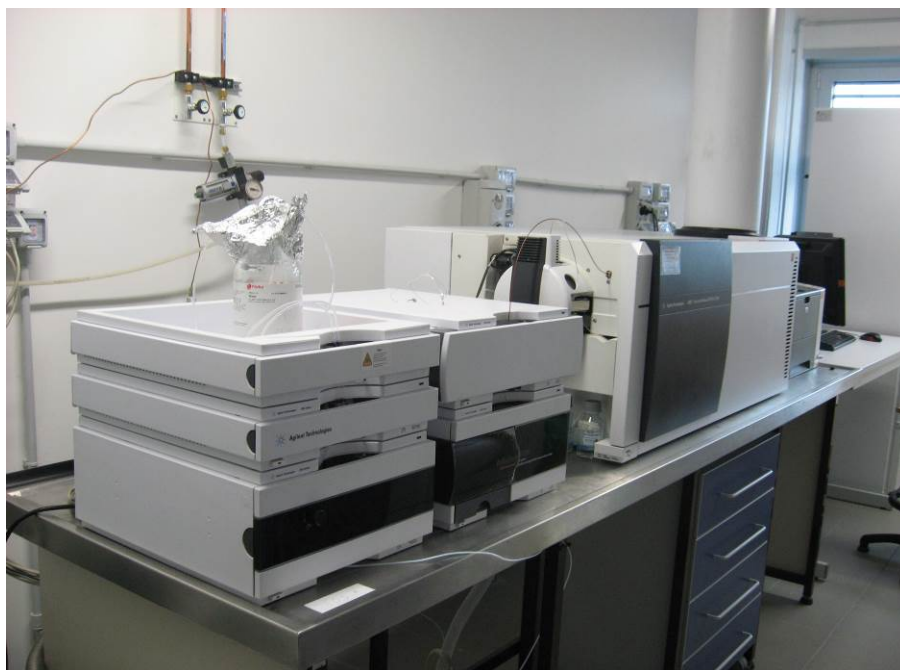
Na závěr návštěvy jsme byli ujištěni, že v případě zájmu o provedení speciálních analýz nebo zájmu o spolupráci v rámci výzkumných projektů se Národní archiv může na Oddělení analytické chemie obrátit.

Obr. 1 Dipartimento di Chimica e Chimica Industriale, Via Risorgimento 35.

Obr. 2 Dipartimento di Chimica e Chimica Industriale, Via Giuseppe Moruzzi 3.

Obr.3 Vybavení laboratoře analytickým zařízením HPLC-MS

16. 10.

Návštěva Státního archivu v Pise (Archivio di Stato di Pisa, <http://www.aspisa.beniculturali.it/>) byla zaměřena na postupy preventivní konzervace archiválií. Důkladnou prohlídku a odborný výklad nám poskytla dr. Christine Pennison, která je za tuto oblast v archivu zodpovědná.

V archivu je uloženo množství dokumentů, které se vztahují k historii města, nejstarší z nich přitom pocházejí až ze 12. století. Jedná se především o spisy, knihy, pergamenové listiny s pečeti a mapy.

Archiv sídlí v historické budově (Palazzo Lanfranchi-Toscanelli) v centru Pisy (Obr. 4), což z hlediska preventivní konzervace přináší problémy se zajištěním vhodných klimatických podmínek. Přes omezené možnosti však vedení archivu bere otázku konzervace vážně a podniká řadu opatření ke zlepšení situace. Tato opatření zahrnují výstavbu nového depozitáře na místě části zahrady přiléhající k budově (Obr. 5), ve kterém je instalována klimatizace, plynové hasební zařízení (Obr. 6) a trezorová skříň (Obr. 7). Prostory jsou vybaveny kompaktními regály atypické konstrukce, která umožňuje nezávislý pohyb jednotlivých paprsků regálů (Obr. 8). Kapacita depozitáře však není dostačující a některé archiválie jsou proto nadále uloženy v historické části budovy.

Obr. 4 Archivio di Stato di Pisa, historická budova (bílá fasáda).

Obr. 5 Archivio di Stato di Pisa, přístavba deponitáře.

Obr. 6 Plynové hasební zařízení v nových depozitářích.

Obr. 7 Trezorová skříň.

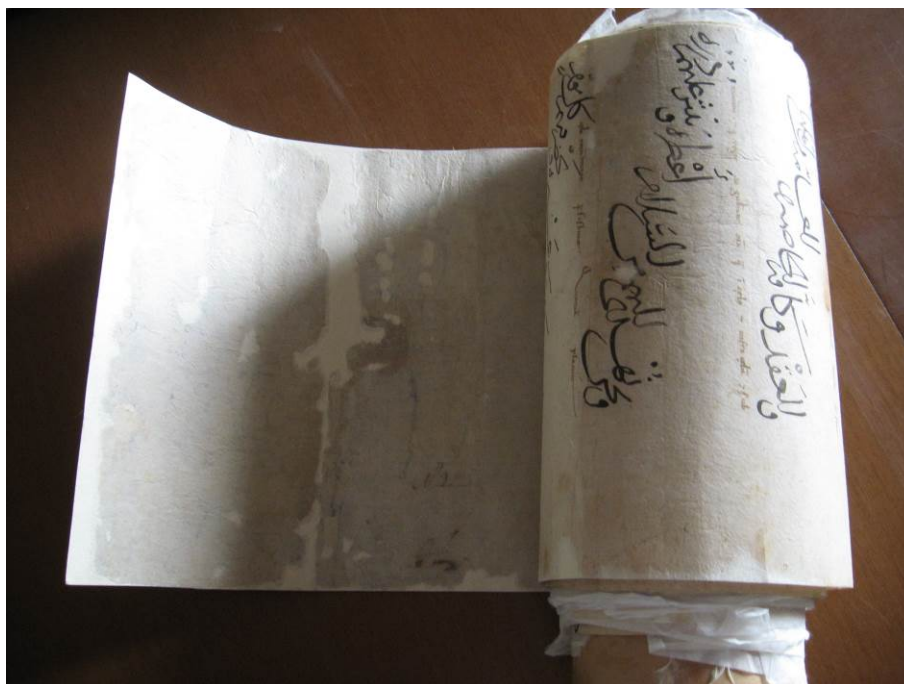
Obr. 8 Kompaktní regály v nových depozitářích.

Obr. 9 Uložení nejvýznamnějších pergamenových listin.

Obr. 10 Uložení plošných dokumentů větších rozměrů.

Obr. 11 Restaurovaný sedmimetrový svitek navinutý na tubusu

Ochranné obaly na archiválie jsou zhotovovány jednotlivě na míru dokumentům. Jedná se však o pracnou a nákladnou metodu, a proto většina dokumentů, zejména spisů a knih, dosud obalem opatřena není. Pergamenové listiny byly původně uloženy ve formě svitku. V průběhu konzervace jsou některé z nich vyrovnávány a ukládány v plošném stavu, jiné jsou po zásahu opět rolovány a v této podobě uloženy (Obr. 9). Plošné dokumenty větších rozměrů jsou ukládány v kartonových obálkách v mapových skříních, podobně jako v Národním archivu (Obr. 10). Státní archiv v Pise nemá k dispozici vlastní restaurátorské pracoviště, v případě potřeby vypisuje výběrová řízení na restaurování vybraných částí fondů. Příkladem je restaurovaný několikametrový svitek (Obr. 11). Restaurátorské protokoly bohužel nebyly k dispozici k nahlédnutí.

17. 10.

Poslední den služební cesty byl věnován prohlídce města a návštěvě Musea di San Matteo, včetně nahlédnutí do tamějšího restaurátorského ateliéru.

Závěr

Je možné konstatovat, že pracovní cesta splnila svůj účel. Významné je zejména navázání kontaktu s Ústavem chemie a průmyslové chemie Univerzity v Pise, jehož oddělení analytické chemie je předním pracovištěm v oboru analýzy historických materiálů. Užitečné byly i závěry odborných diskuzí, které se týkaly analytických metod použitelných při studiu materiálů archivních dokumentů.

Návštěva Státního archivu v Pise potvrdila zkušenost, že i s omezenými prostředky je možné realizovat smysluplný plán preventivní konzervace.